

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:00 uur d.d. 7 mei 2020 – 11:00 uur d.d. 8 mei 2020

(OCW) | Met input van VWS, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- De meeste kranten openen vandaag met het Kamerdebat gistermiddag dat, volgens velen, een stuk feller was dan voorheen. De versoepeling leidt tot meer discussie in de Kamer nu het vooral economische en maatschappelijke maatregelen betreft en niet alleen de gezondheid. Uiteindelijk staat de hele Kamer achter de aanpak, maar blijven veel vragen bestaan over de strategie en de uitwerking.
- Economen waarschuwen in De Telegraaf dat de economische crisis met de versoepeling van de coronamaatregelen nog niet over is.
- Trouw opent met een onderzoek van het Trimbos-instituut waaruit blijkt dat een grote groep Nederlanders geestelijk last heeft van de crisis.
- Uit onderzoek van EenVandaag blijkt dat een meerderheid van de Nederlandse bevolking positief is over de versoepeling van de maatregelen maar hier nog geen gebruik van (durven) maken.
- Op sociale media laten slechts enkele mensen weten maandag weer naar kantoor te gaan.
- In plaats van de verwachte 12 miljoen, geven 7 miljoen Nederlanders aan vakantieplannen voor komende zomer te hebben.
- Ondernemers in de vrijetijdsector en sportscholen uiten hun ongenoegen dat ze, ondanks het goede overleg met de overheid en hun uitgewerkte protocollen, nog niet open kunnen. Een 'dolkstoot in de rug', aldus de Stichting Vrije Recreatie.
- Uit onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies en het AD blijkt dat 4 procent van de leraren maandag nog niet terug naar school gaat. Nog eens 3 procent twijfelt nog over de terugkeer.
- Verschillende media melden dat de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV), op verzoek van het Kabinet, onderzoek gaat doen naar de crisisaanpak van de Nederlandse overheid en andere betrokken partijen.

Karakterisering berichtgeving

- In de headlines vanochtend vooral aandacht voor het debat: "Nu Ruttes exitstrategie er ligt, slaat de twijfel toe" (Volkskrant); "twijfels Kamer over exitroute" (Telegraaf); en "Rutte tempert verwachtingen" (AD).
- Andere kranten besteden aandacht aan onderzoeken naar de gevolgen van de crisis.
- Het hoofdcommentaar van Telegraaf gaat in op de app: "Minister De Jonge moet een juiste balans vinden tussen bescherming van de volksgezondheid en de privacy van burgers. De inzet van digitale hulpmiddelen mag niet ontaarden in een surveillancemaatschappij."
- In AD een reconstructie van de besluitvorming van de maatregelen.
- NOS-journaal: "Het besef daalde vandaag in: Nederland zit vast aan de 1,5-meter afstand."
- RTL-journaal: "Het kabinet komt met een waarschuwing. Pas als er een vaccin is kunnen we weer naar een festival of voetbalwedstrijd."
- Daarnaast in de journaals (en Op1) aandacht voor de verontwaardiging bij sportschoolhouders: "Wij mogen achteraan sluiten in de rij."

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Schade

- Economen waarschuwen in De Telegraaf dat de economische crisis met de versoepeling van de coronamaatregelen nog niet over is. Zo stelt Marieke Blom, hoofdeconoom van ING Nederland: "Alle gevolgschade moet nog komen, dit was slechts het begin." Volgens haar is de crisis niet zozeer ten einde, maar gaat die een nieuwe fase in.
- Zo'n 40 % van de sportclubs in Nederland maakt zich zorgen over terugloop van het aantal leden en vrijwilligers en misgelopen inkomsten.

Scenario's

- De Vereniging Exploitanten Relaxbedrijven stelt dat bepaalde vormen van sekswerk eerder open kunnen onder bepaalde omstandigheden. De vereniging werkt aan een protocol dat moet zorgen dat een deel van de branche eerder open kan.

Informatiebehoefte

- Na de Persconferentie kwamen er deze week bij Cendris veel vragen binnen over de versoepeling van de regels. De meest gestelde vragen gaan over uitleg van de nieuwe regels. Eerder gingen de vragen vooral over symptomen van het virus en ziektebeeld. Indruk is wel dat er heel veel gebeld wordt over sporten en sportscholen, onbegrip over het niet openen van sportscholen.
- Er zijn veel vragen over de verplichte mondkapjes in het OV, onder meer over welke mondkapjes geschikt zijn.
- Nu meer landen hun regelgeving mondjesmaat versoepelen, vragen steeds meer mensen of hun reizen naar het buitenland doorgang kunnen vinden.
- Rijschoolhouders willen weten waarom de airco uit moet en de ramen dicht.
- De vraag of grote hardlooptweedsporten kunnen doorgaan zou organisaties bezighouden na de Kamerbrief van minister De Jonge.
- Veel bedrijven en ondernemers op Curaçao hebben van de overheid nog geen financiële hulp ontvangen. Ook weten ze niet of hun aanvraag überhaupt wel is goedgekeurd.
- VSCD-directeur Gabbi Mesters geeft aan dat er behoefte is aan flexibiliteit om vanaf september de zalen bij theaters weer zo goed mogelijk verantwoord te vullen.
- Volgens een rondvraag van BNR bij de Belastingdienst, Kamer van Koophandel en een aantal grote banken, laat de gevreesde faillissementsgolf nog op zich wachten.
- In het eerste kwartaal van dit jaar was het ziekteverzuim onder werknemers het hoogst sinds het eerste kwartaal van 2003. Dat meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
- Uit cijfers van het CBS blijkt ook dat sterk stijgende loonkosten dit jaar slecht zullen uitpakken voor de concurrentiepositie van Nederlandse exportbedrijven.
- Uit onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies en het AD blijkt dat 4 procent van de leraren maandag nog niet terug naar school gaat. Nog eens 3 procent twijfelt nog over de terugkeer.
- Uit onderzoek van LinkedIn blijkt dat vier op de tien Nederlandse thuiswerkers, nu langer werken dan op kantoor.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen publiek

- Uit onderzoek van EenVandaag blijkt dat een meerderheid van de Nederlandse bevolking positief is over de versoepeling van de maatregelen maar hier nog geen gebruik van (durft) maken.
- In de sociale media zeggen slechts enkele mensen dat ze maandag weer naar kantoor gaan of een oproep van hun werkgever te hebben gekregen om weer te komen. Verschillende twitteraars signaleren wel dat het weer drukker op de weg wordt.

Houden mensen zich aan de gedragsadviezen?

- Het wordt steeds weer iets drukker in de Nederlandse winkelstraten. Dat concludeert onderzoeksbureau Locatus. Afgelopen zaterdag was de drukte in de winkelstraten 40% van hoe druk het normaal gesproken was. De eerste weken na de afkondiging van de intelligente lockdown was dat 25%.
- Mensen gaan op YouTube op zoek naar filmpjes waarin wordt uitgelegd hoe je zelf een mondkapje maakt. De best bekeken post in het Nederlands heeft inmiddels een kleine 330.000 hits gegenereerd.
- De burgemeesters zijn niet van plan om telkens politie te sturen wanneer het ergens druk lijkt te zijn.

Economie en Arbeidsmarkt

- Het UWV verwacht dat het aantal banen in 2020 zal dalen door het coronavirus, ondanks de overheidssteun en de versoepeling van de coronamaatregelen.
- De Europese Commissie verwacht dat de werkloosheid in Nederland snel zal oplopen. Vooral mensen met een flexibel arbeidskracht moeten vrezende voor hun baan.
- Vakbonden FNV en CNV zetten de komende cao-onderhandelingen stevig in op een flinke loonsverhoging voor medewerkers van supermarkten. De reden: enkele tienduizenden werknemers in de supermarkten profiteren nauwelijks van de winsten en krijgen ook geen extraatje.

- Thuiswerken is een blijvertje, volgens (niet representatief) onderzoek van een adviesbureau onder bedrijven uit breed uiteenlopende branches. Bijna de helft van de Nederlanders verwacht ook ná de coronacrisis vaker thuis te (mogen) werken. Het scheelt veel reistijd, de dag is beter in te delen en er is meer tijd voor het gezinsleven, worden als redenen opgegeven
- Taxichauffeurs vrezen dat de malaise in hun branche nog lang zal duren. Vanuit de taxibranche worden wel compensatieregelingen getroffen, maar die zijn niet altijd aantrekkelijk of adequaat.
- Talpa Network, het mediabedrijf van John de Mol, ontslaat 6% van zijn vaste personeel, naar schatting 40 medewerkers. Ook tijdelijke en freelancecontracten worden niet verlengd. Talpa zegt geen gebruik te maken van de NOW-regeling of enig andere vorm van overheidssubsidie.
- Ondernemersorganisatie HISWA-RECRON is boos over het feit dat campinghouders en vakantieparken nog niet open mogen, alle voorbereidingen zijn getroffen. 'Om het grote verlies dat er al is te beperken en om ruim 20.000 banen in de sector te behouden, zetten wij nu alles op alles om met Hemelvaart open te kunnen.'

Kinderopvang

- De Algemene Vereniging Schoolleiders roept scholen en kinderopvangorganisaties op om zo snel mogelijk sluitende afspraken te maken. Niet overal is de aansluiting tussen scholen en bso rond. Bso's moeten tijdig weten welke kinderen zij vanaf maandag 11 mei moeten ophalen, onderschrijven ook de ministeries van Onderwijs (OCW) en Sociale Zaken (SZW).

Kwetsbare groepen

- Veel schuldeisers waren de laatste maanden coulant met het innen van openstaande rekeningen in verband met corona. De beroepsorganisatie van gerechtsdeurwaarders merkt nu dat vooral het mkb zijn rekeningen nu wel wil gaan innen.
- Vijftien arbeidsmigranten die afgelopen week naar het isolatieschip bij Arnhem waren overgebracht, zijn weer thuis. Ze verblijven nu in quarantaine in hun wooncomplex in Velp.

Onderwijs

- De VO-raad en de onderwijsbonden geven in een gezamenlijk protocol aan dat als middelbare scholieren weer naar school moeten, de leerlingen anderhalve meter afstand van elkaar houden en van de docenten. Dit betekent dat ongeveer een derde tot een kwart van de leerlingen naar school kan.
- Buitenlandse studenten kunnen het hoofd maar net boven water houden, of zijn alweer vertrokken naar het thuisland. Dat heeft het ISO samen met LSVb en ESN geïnventariseerd. De studenten hebben moeite met het betalen van hun huur, of ouders in het thuisland zijn de baan verloren.

Cultuur

- Amsterdam trekt 10 miljoen uit voor de cultuursector: specifiek voor instellingen die al een subsidierelatie hebben met de gemeente.

Toerisme

- Volgens de Telegraaf gaan deze zomer vijf miljoen minder Nederlanders op vakantie, op basis van een voorspelling van toerismebureau NBTC. Zeven miljoen Nederlanders hebben nog zomerplannen, in plaats van de twaalf miljoen die begin dit jaar werden verwacht.

Sport

- De Nederlandse basketbalcompetitie gaat niet van start zolang er geen publiek aanwezig mag zijn.
- Voetbalclubs De Graafschap en Cambuur Leeuwarden staan vrijdag vanaf 10 uur in een kort geding tegenover de KNVB.
- Clubs en spelersbonden hebben een akkoord gesloten: er wordt voor 35 miljoen per jaar op salarissen, collectieve bonussen en vakantiedagen gekort. De salarisreductie verloopt via een progressieve staffel

Luchtvaart en openbaar vervoer

- Schiphol Group heeft mondkapjes besteld voor gebruik op de Nederlandse luchthavens
- Etos en HEMA gaan op korte termijn mondkapjes verkopen op stations.

Huizenmarkt

- Uit een rondgang van het FD blijkt dat veel verhuurders toch een huurstijging doorvoeren per 1 juli ondanks de coronacrisis.
- Uit onderzoek van ABN AMRO blijkt dat huizenbezitters door de coronacrisis minder bereid zijn om te investeren in het verduurzamen van hun eigen woning. Wel denkt bijna de helft van de ondervraagde huizenbezitters dat het door de coronacrisis eenvoudiger wordt om de klimaatdoelstellingen van 2030 te behalen, ondanks dat ze zelf niet investeren.

Betekenisgeving

Reacties op versoepeling maatregelen.

- Uit onderzoek van EenVandaag blijkt dat de steun groot is voor de versoepeling van de regels op zowel korte als lang termijn maar dat maar een beperkt deel hier gebruik van zal maken. 48 procent zal naar een terras gaan, 41% naar een restaurant en er nog minder animo is voor een bezoek aan het café (26 procent), het museum (19 procent), de bioscoop (16 procent) of het theater (10 procent).
- Intensivist Armand Girbes is 'heel erg ongerust' omdat we het effect van deze versoepelingen niet kunnen overzien.
- Boze geluiden uit de vrijetijdsector. De Stichting Vrije Recreatie zegt 'met verbijstering en ongeloof kennisgenomen' te hebben van de persconferentie en noemt het gebrek aan vertrouwen een 'dolkstoot in de rug'.
- De versoepeling brengt theaters juist verder in de problemen stelt de Vereniging voor Schouwburg - en Concertgebouwdirecties.
- De versoepeling biedt perspectief voor kleine ondernemers, maar komt mogelijk te laat. Daarvoor waarschuwt MijnZZPdiensten op basis van een onderzoek.

Reacties Nederlandse politiek

- In het Kamerdebat riepen verschillende partijen het kabinet op om het besluit om sportscholen pas in september weer open te laten gaan, nog eens nader bekijken. VVD en CDA vragen zich daarnaast af of cafés en restaurants niet al het hele pinksterweekend open kunnen.

Welke oproepen en waarschuwingen worden gedaan?

- De door het kabinet aangekondigde versoepeling van veel coronamaatregelen wordt nog niet gesteund door het OMT. Jaap van Dissel geeft aan: "Er is alleen een perspectief geschetst" en er moet de komende weken steeds "naar gekeken worden of het virus niet toch weer dreigt op te flakkeren".
- Ieder(in)-voorzitter Ilja Soffer roept het Kabinet op om met mensen met een beperking te gaan kijken, hoe ook voor hen de samenleving weer opengaat."
- Chief Nursing Officer Bianca Buurman waarschuwt dat ziekenhuizen niet op korte termijn structureel 1.700 IC-bedden kunnen bemannen om telkens coronapatiënten op te vangen.

Luchtvaart en openbaar vervoer

- In de Stelling van de Dag van telegraaf.nl (n=6294) hoeft de regering van 78% van de respondenten geen 'groene' eisen te stellen aan KLM. 74% stelt dat KLM-personeel een loonoffer moet brengen.
- Burgemeester Aboutaleb van Rotterdam wil collectief mondkapjes regelen voor ov-reizigers. Hij noemde de redenering van het kabinet dat burgers zelf voor de in het ov verplichte mondkapjes moeten zorgen zwak.
- De conducteurs en de NS-medewerkers van Veiligheid & Service krijgen extra bevoegdheden voor handhaving. Tegelijkertijd heeft het Rotterdams vervoersbedrijf RET aan: 'we gaan niet als een malle boetes uitdelen als mensen geen mondkapje dragen'.
- Een trein tussen Weesp en Amsterdam kon niet vertrekken omdat er teveel reizigers waren en niemand uit wilde stappen. Reizigers laten weten helemaal geen oproep te hebben gehoord om de trein te verlaten.
- Spoorwegvakbond VVMC voelt er niets voor dat conducteurs moeten bepalen welke reizigers op het perron moeten blijven staan als een trein te vol dreigt te raken.
- Ook op veerponten stelt GVB mondkapjes in juni verplicht. Of de maatregel ook geldt voor mensen die de veerponten met de auto gebruiken, is nog niet duidelijk
- Reizigersvereniging Rover kritisch op kabinetsplannen: "Het ov is voor iedereen. Het zou toch gek zijn als je niet met trein of bus naar museum of terras mag"

Verkeer

- Rijscholen hebben kritiek op het advies om airco en circulatie uit te zetten tijdens de les. Dit is nodig bij regen en hitte en is ogenschijnlijk in tegenstelling met scholen waar ramen juist open moeten.

Onderwijs

- Uit onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies blijkt dat 80 procent van de ondervraagden veel zin heeft om weer aan de slag te gaan en heeft ruim 70 procent er vertrouwen in dat de scholen goed zijn voorbereid op de heropening.
- Op social media is veel kritiek op het advies van het kabinet om kinderen tot 8 kilometer afstand van school te laten fietsen. Volgens velen kan dit aantal kilometers een stuk omhoog.

Cultuur

- Poppodia, bioscopen, theaters en festivals reageren ook vandaag nog teleurgesteld, boos en bezorgd op de maatregel om weer voor maximaal 30 personen open te gaan. Directeuren van musea reageren opgelucht.
- Er zijn soortgelijke reacties op de maatregel om massale evenementen met landelijke uitstraling pas weer toe te laten als er een vaccin is.
- Bij talkshow M laat zanger Tim Knol weten blij te zijn dat er straks weer iets mag. Volgens Tim Hofman kan er ook in 2021 geen podia en festivals georganiseerd worden. Theaterproducent Cornald Maas zegt dat het voor theaters niets helpt als er maar 30 mensen naar binnen mogen. Het kost dan te veel geld om weer open te gaan.
- Op social media wordt weer veel de vergelijking met KLM gemaakt. Ook de 30 personenmaatregel voor theaters leidt tot verontwaardiging: is er dan geen enkel overleg geweest met de makers en podia of dat haalbaar is?
- Daarnaast is er verontwaardiging over de maatregel van minister De Jonge dat evenementen pas weer toegestaan zijn als er een vaccin is. Al vinden mensen bij NU.nl dat de branche niet moet klagen en dat het wel rustig is als er minder festivals komen.

Sport

- Fractievoorzitter Klaas Dijkhoff van de VVD heeft in een lang betoog op Facebook de KNVB en de Nederlandse voetbalclubs opgeroepen om met een gezamenlijk plan van aanpak te komen. Alleen dan is het volgens Dijkhoff mogelijk om in deze coronacrisis financiële steun van de overheid te krijgen.

Economie en Arbeidsmarkt

- Wilbert van der Donk, van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG), vreest dat mensen dieper in de schulden komen doordat de kantonrechters weinig prioriteit geven aan civiele zaken: als schuldenaren niets meer horen na een dagvaarding, gaan ze het geld ergens anders aan uitgeven.
- De economen [redacted] waarschuwen dat we de economische gevolgen van de coronacrisis nu pas echt gaan merken. Daarom is meer steun van de overheid nodig, zeggen zij. Ze verwachten dat die zeker gaat komen.
- 'Er vallen ondernemers om omdat er geen maatwerk geboden kan worden', zegt Vincent Kar. Samen met Hans Biesheuvel praat hij in de ONL Podcast over kredietverlening, schulden en maatwerk in steunmaatregelen
- Hans Biesheuvel van Ondernemend Nederland maakt zich zorgen over de insteek van de nieuwe steunmaatregelen: 'mijn zorg is dat men alleen oog heeft voor baanbehoud en er niet met bedrijfseconomische ogen naar kijkt'

10.2e

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> • Nederlanders die overleden zijn aan COVID-19 • Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 • Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen • Bedrijven die getroffen worden door de gevolgen van het virus of door de maatregelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders • Werknemers en klanten van getroffen bedrijven • Zorginstellingen en personeel • Organisaties met getroffen medewerkers/studenten.	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve burgers die zich (o.a. op sociale media) zorgen maken over het virus • Algemeen publiek • Politici